

УДК 343.346.5:656.7(043.2)

Кузьо Ю.В., Власюк Ю.І., студенти,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кубальський В.Н., к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИСПЕТЧЕРОМ УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ РУХОМ У СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО СП'ЯНІННЯ АБО ПІД ВПЛИВОМ НАРКОТИЧНИХ ЧИ ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

Професійна діяльність осіб авіаційного персоналу пов'язана із обов'язковим дотриманням належного рівня безпеки польотів, від якої залежить не тільки ефективність функціонування повітряного транспорту, але й життя та здоров'я членів екіпажу та пасажирів. Неналежне виконання особами авіаційного персоналу своїх обов'язків та грубе порушення вимог авіаційної безпеки призводить до катастроф, авіаційних подій, інцидентів, загибелі людей та майнових збитків. Серед багатьох видів грубого порушення вимог авіаційної безпеки особливе місце займає здійснення цими особами професійної діяльності під впливом алкогольних, наркотичних, психотропних та інших речовин.

Фактична підстава кримінальної відповідальності – це вчинення особою діяння, передбаченого в КК, яке містить склад злочину. Правовими (юридичними) підставами кримінальної відповідальності за здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин є діяння, яке містить склад злочину, передбаченого ст. 276-1 КК України. Злочин, передбачений ст. 276-1 КК України, розташований у розділі XI КК України «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту». Отже, родовим об'єктом злочинів, що ним охоплюються, є безпека руху та експлуатації транспорту. У нормативно-правових актах України безпека польотів визначається як комплексна характеристика повітряного транспорту та авіаційних робіт, яка визначає здатність виконувати польоти без загрози для життя та здоров'я людей. А згідно зі ст. 1 ПК України, безпека польотів – це стан, за

якого ризик шкоди чи ушкодження обмежений до прийняттого рівня [1, с. 133].

Відповідно до п. 5.2.3 Правил медичного забезпечення і контролю польотів цивільної авіації України від 5 грудня 2005 р. члени екіпажу не допускаються до польотів, а диспетчери – до управління повітряним рухом при виявленні у них ознак захворювання, втоми, вживання алкогольних напоїв, лікарських засобів, порушення передзмінного режиму, а також у зв'язку із закінченням терміну медичного сертифіката, при відсутності піврічного медичного огляду, при ухиленні від медичного обстеження [2, с. 458-459].

Відповідно до законодавства в галузі цивільної авіації особа, яка належить до авіаційного персоналу, має відповідати кваліфікаційним вимогам за професійною ознакою, станом здоров'я та мати належним чином оформлене свідоцтво. При чому наявність свідоцтва є необхідним для таких спеціальностей осіб авіаційного персоналу, як пілот повітряного судна, член екіпажу пасажирського салону (бортпровідник) та диспетчер управління повітряним рухом (диспетчер служби руху).

Мотиви та мета вчинення цього злочину можуть бути різними. У випадку вчинення цього злочину за наявності мотивів, що утворюють обов'язкові суб'єктивні ознаки інших злочинів (вчинення терористичного акту, умисного вбивства, знищення чи пошкодження споруд тощо), такі дії особи слід кваліфікувати за сукупністю злочинів [3, с. 209].

Законодавство України в галузі цивільної авіації встановлює заборону для авіаційних фахівців здійснення професійної діяльності, перебуваючи під впливом будь-якої психоактивної речовини чи будь-якого препарату, що може призвести до нездатності належним чином здійснювати професійні функції і може загрожувати безпеці польотів та експлуатації повітряного транспорту. Статтею 276-1 КК України доповнено КК у зв'язку з ухваленням нового Повітряного кодексу України, який набрав чинності 17 вересня 2011 р. [4, с. 111].

Таким чином, безпека польотів розглядається як контроль факторів ризику та являє собою стан, при якому ризик заподіяної шкоди зменшений до прийняттого (цільового) рівня та підтримується на цьому або більш низькому рівні шляхом безперервного процесу виявлення загроз та контролю факторів ризику. Складовою безпеки польотів повітряних суден є нормальна професійна діяльність як членів екіпажу повітряного судна, так і диспетчерів управління повітряним рухом, тому

помилка цих осіб під час здійснення польоту може призвести до катастрофи та загибелі багатьох людей.

Література

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін.; за ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 480 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 7-ме вид., перероб. та доп. – К.: Юридична думка, 2010. – 1228 с.

3. Бабанін С.В. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / С.В. Бабанін. – Дніпропетровськ, 2008. – 238 с.

4. Кундеус В. Правові підстави кримінальної відповідальності за здійснення професійної діяльності членом екіпажу або диспетчером управління повітряним рухом у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин [Електронний ресурс] // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2015. – № 1. – С. 108-123. – Режим доступу: <http://www.visnikkau.org/>